

Aan : fractievoorzitter Maxime Verhagen en partijvoorzitter Henk Bleker.

Van : Ruud Lubbers.

Datum : 20 augustus 2010.

Beste Maxime en Henk,

Het is inmiddels drie weken geleden dat ik als informateur verslag uitbracht en daarin voorstelde informateur Opstelten te belasten met een "onderzoek om na te gaan of het mogelijk is in onderling verband te komen tot een regeerakkoord tussen VVD en CDA en een gedoogakkoord van deze coalitie met de PVV".

Steeds meer partijgenoten nemen een voorschot op het speciale partijcongres dat in voorbereiding is. Ook ik ontkom er niet aan mij te beraden. Deze brief strekt ertoe mijn overwegingen ter zake met jullie te delen.

Ik begin met mijn conclusie en geef vervolgens mijn overwegingen die tot deze conclusie leiden.

Mijn standpunt heeft zich ontwikkeld van "ja, mits" tot "neen, tenzij".
Ter toelichting het volgende :

Van het begin af aan was het mij duidelijk dat de beoogde politieke samenwerking alleen verantwoord gestalte zou kunnen krijgen als in het (in)formatieproces helderheid zou kunnen worden verschaft over hoe om te gaan met "immigratie, integratie, asiel en veiligheid".

Daartoe beval ik aan die onderwerpen in drie categorieën te verdelen :

- A. Onderwerpen waarover partijen het eens zijn/worden. Deze lenen zich voor een regeerakkoord waarin zij expliciet worden opgenomen.
- B. Onderwerpen die zich niet lenen voor een regeerakkoord, omdat zij niet stroken met de Grondwet, verdragen of rechtsbeginselen.
- C. Onderwerpen die het beste gekwalificeerd kunnen worden als vrije kwesties.

Echter, zoals ik reeds in mijn eindverslag meldde "deelden de drie fractievoorzitters mij mede dat zij reeds een andere werkwijze waren overeengekomen". En in samenhang daarmee overhandigden zij mij de verklaring VVD-PVV-CDA van 30 juli 2010. Zo kwam het tot bijlage (1) en bijlage (2) bij genoemd eindverslag.

Informateur Opstelten ging vervolgens aan de slag.

Zoals gebruikelijk ontving hij mij aan het begin van zijn werkzaamheden en in vervolg daarop reikte ik hem een bericht aan. Daarin stelde ik dat het inzake bijlage (1) en (2) bij mijn eindverslag niet of-of is maar en-en.

Informateur Opstelten berichtte mij vervolgens dat hij het met mijn analyse eens was, maar dat er geen reden voor zorg was. Immers bijlage (1) en meer dan dat zou expliciet in de besprekingen aan de orde komen.

Intussen was ik mij gaan afvragen hoe nu precies te verstaan het "agreement to disagree" als besloten in de verklaring van 30 juli 2010.

Omdat inmiddels in het CDA de bezorgdheid aan het groeien was raadde ik Maxime aan middels een publieke verklaring rust en vertrouwen te bevorderen. De tekst daarvoor luidde eenvoudigweg :

Noodzakelijke passage in regeerakkoord/gedoogakkoord/regeringsverklaring.

De PVV en zijn politieke leider de heer Wilders karakteriseert de Islam als (politieke) ideologie; zo luidt het in de verklaring van VVD, PVV en CDA van 30 juli 2010.

Hij zal - dat is algemeen bekend - in lijn daarmee de Islam bestrijden en heeft daartoe "vrijheid van meningsuiting".

Dat zo zijnde, zijn VVD en CDA overeengekomen helder uit te spreken dat zij de Islam beschouwen als een religie (godsdienst) en dat zij de vrijheid van godsdienst- ook van de Islam dus - zullen respecteren.

Zo hoopte ik ook te bewerkstellen dat de Fractievoorzitter van de VVD en beoogd premier ten principale publiekelijk positie zou kiezen.

Maxime berichtte mij later dat tegen zulk een tekst geen bezwaar was, maar dat het niet opportuun werd geoordeeld er nu mee te komen.

Intussen groeide - ook bij mij - de bezorgdheid. Daarom nam ik een derde initiatief. Ik raadde informateur Opstelten aan om publiekelijk zichtbaar uit te nodigen de Minister van Justitie om zich te laten voorlichten over bovengenoemde onderwerpen; zoals hij dat eerder met de Minister van Financiën had gedaan.

Zo zou - zo benadrukte ik - zichtbaar worden hoe cruciaal deze dimensie in de besprekingen was.

Dat zou dan gaan over de vraagpunten met betrekking tot immigratie, integratie, asiel en veiligheid.

Bij dit alles als hierboven beschreven respecteer ik overigens de eigen verantwoordelijkheid van informateur Opstelten en van de drie fractievoorzitters om na te gaan of het "daadwerkelijk mogelijk is heldere en duidelijke overeenstemming te bereiken over deze vraagpunten".

Zo schreef ik het in mijn eindverslag als informateur; lichtte het vervolgens toe in de Tweede Kamer en vond het zijn weg in de opdracht aan informateur Opstelten.

In het debat over mijn eindverslag in de Tweede Kamer lichtte ik uitvoerig toe hoezeer er enerzijds sprake was van ferme wil bij de drie fractievoorzitters, maar hoe moeilijk het tegelijk zou zijn heldere en duidelijke overeenstemming te bereiken.

Echter, nu deze brief schrijvend als lid van het CDA, de partij die in 1980 formeel tot stand kwam en waarvan ik toen fractievoorzitter in de Tweede Kamer was, wil ik het volgende beklemtonen :

Evenzeer als ik bij de vervulling van mijn opdracht als informateur geen partij - ook niet de PVV - "uit wilde sluiten" acht ik het evenzeer mijn plicht te bevorderen dat uit het beoogde regeerakkoord en gedoogakkoord zal blijken dat er geen geweld wordt aangedaan aan de vrijheid van godsdienst en het verbod op discriminatie naar letter en geest zal worden nageleefd.

Het gaat mij te ver, veel te ver, de heer Wilders en zijn PVV uit te sluiten van op landsbestuur gerichte politieke samenwerking.

Tegelijk moeten grenzen gesteld worden zoals ik in mijn eindverslag en hierboven onder B. verwoordde.

Als een gedogende PVV de Islam als een te bestrijden (politieke) ideologie karakteriseert en daarmee voort wil gaan is dat één zaak, maar als de formateur en aantredende minister-president zichzelf de ruimte laat om in voorkomende gevallen de Islam ook te karakteriseren als een te bestrijden (politieke) ideologie, dan biedt de verklaring van de drie fractievoorzitters van 30 juli 2010 geen aanvaardbare grondslag voor het CDA voor politieke samenwerking.

Vrijheid van godsdienst - ook van de Islam dus - en geen discriminatie op basis van geloofs- of levensovertuiging behoren wezenskenmerken te blijven van onze rechtsstaat. Daarover mag geen begin van twijfel ontstaan.

Uiteraard moet het nog voor te leggen regeerakkoord en gedoogakkoord afgewacht worden, maar voor dit moment ben ik bezorgd.

Vandaar dat mijn standpunt zich ontwikkelde tot "neen, tenzij".

Intussen sterkte met de verdere besprekingen.

Beste groet,
Ruud Lubbers.